

Advies beleidsnota onderwijs 2024-2029

Datum van publicatie: 20/02/2025

NOOZO, Vlaamse Adviesraad Handicap
info@noozo.be | 02 274 00 31 | www.noozo.be

Vooruitgangstraat 323 bus 7, 1030 Brussel
Ondernemingsnr. 0778291475 | RPR Brussel

Advies

Beleidsnota onderwijs 2024-2029 – advies op eigen initiatief

Contactpersoon:

Veronique Deblon | veronique@noozo.be

Inhoud

1. Context	4
1.1 Wat is NOOZO?	4
2. Het VN-Verdrag Handicap als leidraad	5
2.1 Beleidsparticipatie	5
3. Onderwijs.....	7
3.1 Weinig stappen naar inclusief onderwijs	8
3.2 Versterking van het buitengewoon onderwijs	12
3.3 Inschrijvingsrecht blijven waarborgen	14
3.4 Kwaliteitsvol onderwijs monitoren	17
3.5 Welbevinden op school	20
3.6 Verantwoordelijkheid bij ouders.....	21
3.7 Ondersteuning van schoolteams	24
3.8 Sterk onderwijspersoneel	24
3.9 Rol van het Nederlands.....	26
3.10 Digitalisering	29
3.11 Verdere aandachtspunten	31

1. Context

In november 2024 publiceerde de Vlaamse regering per beleidsdomein een beleidsnota waarin ze haar plannen voor de volgende vijf jaar toelicht. Deze gaan dieper in op het Vlaams regeerakkoord dat onmiddellijk na de regeringsvorming verscheen.

De maatregelen die ze in de beleidsnota's voorstellen zullen ongetwijfeld een grote impact hebben op personen met een handicap. Hoewel zij een aanzienlijk aandeel van de bevolking zijn, worden zij toch vaak vergeten wanneer er over nieuw beleid wordt nagedacht.

Met dit advies willen we **de stem van personen met een handicap** laten horen en constructief wegen op de beleidsplannen. We wijzen op gemiste kansen en waarschuwen voor nadelige gevolgen en het ontstaan van nieuwe drempels bij de huidige plannen voor mensen met een handicap. We hopen dat de Vlaamse regering dit advies ter harte neemt en onze aanbevelingen meeneemt bij het opstellen van het horizontaal gelijkheidskansenbeleidsplan, de beleidsplannen per beleidsdomein. En bij de uitvoering van het beleid, zowel over de domeinen heen als per beleidsdomein.

1.1 Wat is NOOZO?

NOOZO is de Vlaamse adviesraad voor en door personen met een handicap. Wij geven advies aan de Vlaamse regering over alle onderwerpen die belangrijk zijn voor mensen met een handicap. We maken mogelijk dat personen met een handicap zelf actief hun stem laten horen over het beleid vanuit hun ervaringsdeskundig.

We bereiden de adviezen voor in werkgroepen en adviesraden over verschillende thema's. Hier komen vertegenwoordigers van ledenorganisaties samen om beleidsplannen en adviesvragen te bespreken. Ook dit advies is op deze manier tot stand gekomen.

De **Vlaamse regering is verplicht om NOOZO om advies te vragen** wanneer zij beleid overwegen dat een impact heeft op

personen met een handicap. We reiken dan ook de hand om constructief samen te werken en het beleid te verbeteren.ⁱ

2. Het VN-Verdrag Handicap als leidraad

NOOZO en Handicap en Arbeid vertrekken steeds vanuit het VN-Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap (hierna: VN-Verdrag Handicap). Dit werd in 2009 door België goedgekeurd. Daarmee hebben België en Vlaanderen zich ertoe verbonden om de bepalingen uit dit verdrag te realiseren.

Helaas wordt er in de beleidsnota's amper verwezen naar het VN-Verdrag Handicap. Daarnaast liggen de beleidskeuzes die worden gemaakt vaak niet in lijn met het Verdrag en is er geen planmatige aanpak om het Verdrag te realiseren. Daarom doen we de volgende aanbevelingen:

Aanbevelingen

- ✓ Toets beleidskeuzes altijd af aan het VN-Verdrag Handicap. Zo vermijden we op korte termijn beleid dat afbreuk doet aan de inclusie van personen met een handicap.
- ✓ Stel zowel een transversaal als een plan per beleidsdomein op om op lange termijn het VN-Verdrag Handicap uit te voeren en te realiseren. Het moet een strategisch plan zijn met aanduiding van een tijdspad en budgetten. Dat vraagt een goede coördinatie vanuit Gelijke Kansen en afstemming over de verschillende beleidsdomeinen heen.

2.1 Beleidsparticipatie

We zijn tevreden dat de minister van Gelijke Kansen en de ministers van Werk en Sociale Economie zich engageren om beleidsparticipatie van personen met een handicap via NOOZO en Handicap en Arbeid te versterken.

Zoals beschreven in de beleidsnota Gelijke Kansen wordt NOOZO niet consequent om advies gevraagd bij Vlaamse reglementering met potentiële impact op de positie van personen met een handicap. We staan achter het plan van de minister van Gelijke Kansen om te onderzoeken hoe de adviesrol en betrokkenheid van NOOZO kan vergroot worden waar mogelijk en relevant. We vragen om erop toe te zien dat alle regelgeving vanaf de ontwikkeling tot de uitrol ervan met impact op personen met een handicap voorgelegd wordt voor advies aan NOOZO.

We willen de Vlaamse ministers aansporen om beroep te doen op de ervaringsdeskundigheid van personen met een handicap. Artikel 4.3 van het VN-Verdrag Handicapⁱⁱ verplicht verdragsstaten bij besluitvorming en bij de opmaak, uitvoering en monitoring van beleid dat betrekking heeft op personen met een handicap nauw overleg te houden met personen met een handicap en hun representatieve organisaties. Dit is het 'niets over ons zonder ons'-principe. De Vlaamse overheid en de andere beleidsniveaus moeten dus steeds **personen met een handicap zelf of via hun representatieve organisaties betrekken rond maatregelen die (on)rechtstreeks gevolgen kunnen hebben op hun rechten en levenskwaliteit.**

In september 2024 benadrukte het VN-Comité voor de rechten van personen met een handicap hierover hun bezorgdheid. Personen met een handicap worden in België niet genoeg geraadpleegd via hun vertegenwoordigende organisaties.ⁱⁱⁱ Daarom beveelt het VN-Comité aan om wettelijk verankerde mechanismen in te voeren om nauw overleg en actieve betrokkenheid van personen met een handicap te waarborgen.

Aanbevelingen

- ✓ Betrek personen met een handicap bij de opmaak, uitvoering en monitoring van beleid dat betrekking heeft op personen met een handicap.

3. Onderwijs

Over het algemeen komt inclusie **niet** aan bod in de beleidsnota Onderwijs en Vorming. Vorig jaar kwam **het advies van de onafhankelijke Commissie Inclusief Onderwijs**^{iv} uit. NOOZO betreurt dat de Vlaamse regering de aanbevelingen uit dit advies niet overgenomen heeft. Het valt op dat de minister en bij uitbreiding de volledige Vlaamse regering geen **langetermijnvisie** heeft over inclusief onderwijs. De tijdlijn uit het advies van de Commissie is niet gevolgd. Daardoor zal het moeilijk worden om inclusief onderwijs te bereiken tegen 2040.

Over de hele lijn geeft de minister via de beleidsnota **weinig drijfveer** voor scholen om de overstap te maken naar inclusief onderwijs. Zo zijn er geen voorstellen opgenomen om het draagvlak voor inclusie te verhogen bij het onderwijspersoneel en in de bredere samenleving. De beleidsnota heeft te weinig oog voor verschillen tussen leerlingen, terwijl die diversiteit onze samenleving en ons onderwijs verrijkt. NOOZO spoort de Vlaamse regering aan om haar verplichtingen uit het **VN-Verdrag Handicap** na te komen op vlak van onderwijs.

NOOZO en Handicap en Arbeid werken aan een advies rond de **stap van school naar werk** en merken dat er in de beleidsnota's Onderwijs en Vorming en Werk weinig aandacht is voor dit thema. Nochtans ondervinden jongeren met een handicap of chronische ziekte meer drempels dan hun leeftijdsgenoten bij de transitie van het onderwijs naar de arbeidsmarkt. We raden de minister dan ook aan om aan de slag te gaan met dit advies, zodra dit beschikbaar is.

Aanbevelingen

- ✓ Werk een langetermijnplan uit om inclusief onderwijs te implementeren en benut hiervoor ten volle de aanbevelingen van de onafhankelijke Commissie Inclusief Onderwijs.

- ✓ Zorg voor een drijfveer voor scholen om de overstap te maken naar inclusief onderwijs.
- ✓ Neem acties om het draagvlak voor inclusie in het onderwijs te verhogen bij het onderwijspersoneel en bij de bredere samenleving.
- ✓ Heb bij de opmaak, uitvoering en monitoring van beleid oog voor de verschillen tussen leerlingen, met bijzondere aandacht voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften en andere leerlingen met een handicap.
- ✓ Ga aan de slag met het advies van NOOZO rond de stap van school naar werk, zodra dit beschikbaar is.

3.1 Weinig stappen naar inclusief onderwijs

Zoals al beschreven in het regeerakkoord zal de minister een **Staten-Generaal** organiseren over inclusief onderwijs. Dit volgt op het advies van de Commissie Inclusief Onderwijs. De uitgangspunten die vooropgesteld worden bij de Staten-Generaal zijn:

- kwaliteitsvol onderwijs voor alle leerlingen,
- de haalbaarheid voor de leerkracht,
- het versterken van de schoolteams en leerkracht in de klas.

De haalbaarheid voor de leerkracht mag niet geïnterpreteerd worden als **de draagkracht van de leerkracht**. Dit zou namelijk ingaan tegen het VN-Verdrag Handicap. Het is tenslotte de taak van de overheid om ervoor te zorgen dat leerkrachten voldoende ondersteund worden in hun rol. Een piste hiervoor is om **schoolteams en de lerarenopleidingen te versterken**.

Volgens de beleidsnota is het doel van deze Staten-Generaal om tot 'concrete en gedragen realistische voorstellen' te komen. NOOZO vreest dat de organisatie van deze Staten-Generaal bedoeld is als een **uitstelmaatregel**. De onafhankelijke Commissie Inclusief Onderwijs deed tenslotte al concrete en

realistische voorstellen^{iv} over de evolutie naar inclusief onderwijs. NOOZO wil dat de Staten-Generaal over inclusief onderwijs zo snel mogelijk plaatsvindt. We hopen op een concrete aanpak en maatregelen om de essentiële krachtlijnen uit het advies van de Commissie Inclusief Onderwijs richting scholen voor iedereen uit te werken.

De minister wil **de samenwerking tussen scholen voor gewoon en buitengewoon onderwijs** versterken. Scholen die als een campusschool willen functioneren, krijgen die mogelijkheid. In de beleidsnota verwijst de minister naar deze samenwerkingen als pioniersscholen. Dit is volgens een andere definitie dan bedoeld in het advies van de Commissie Inclusief Onderwijs^{iv}. NOOZO pleit voor samenwerkingen die niet de vorm aannemen van campusscholen, maar van echt eengemaakte scholen die dienen als een voorbeeld van een school voor iedereen.

De minister stelt voorop dat basisscholen in de leefgemeenschap moeten passen om voor bereikbaarheid, betrokkenheid en sociale integratie van de leerlingen te zorgen. NOOZO is het hier volledig mee eens, maar hoopt dat het recht hierop ook voor kinderen met een handicap gewaarborgd zal worden. Ook kinderen met een handicap moeten **naar school** kunnen gaan **in hun buurt**. Dit moet verwezenlijkt worden door in te zetten op een evolutie naar inclusief onderwijs, zoals beschreven in het advies van de Commissie Inclusief Onderwijs^{iv}.

Het leerlingenvervoer buitengewoon onderwijs zal herbekeken worden. Voor nieuwe instromers zal zo het absolute recht op leerlingenvervoer verdwijnen. Dit is volgens NOOZO enkel mogelijk als scholen inclusief worden en daarmee heel wat knelpunten die er vandaag zijn, worden weggewerkt. Op die manier zullen ouders een school in de buurt voor hun kinderen kunnen vinden en moeten broers en zussen niet langer naar verschillende scholen gaan. Dit zal de druk op kinderen en jongeren met een handicap en hun ouders erg verlichten. Het welzijn van de ouders moet immers ook bewaakt worden.

NOOZO wil dat er op weg naar een inclusief onderwijssysteem ook nagedacht wordt over de **studiebewijzen**. Momenteel ontvangen veel leerlingen in opleidingsvormen 1, 2 en 3 in het buitengewoon onderwijs of met een IAC-verslag in het gewoon onderwijs geen diploma, maar een attest, getuigschrift of bewijs. Dit geeft een **perceptieverschil** en bezorgt deze leerlingen het gevoel dat ze minder waard zijn dan leerlingen die aan het eind van hun studieloopbaan een diploma behalen.

NOOZO wil dat afgestapt wordt van het bestaan van verschillende types in het buitengewoon onderwijs en de noodzaak van **labels** die verschillende middelen genereren. De effectieve zorgvraag en specifieke onderwijsbehoeften moeten de basis zijn voor ondersteuning. Nu wordt vaak gelabeld of worden verslagen geschreven in functie van het aantal uren ondersteuning of middelen.

Om de eerste vakantie-ervaring voor jongeren waar te maken willen de ministers van Onderwijs en Toerisme **inzetten op meerdaagse schooluitstappen**. Ze streven ernaar dat elke leerling minstens één keer een meerdaagse schooluitstap kan meemaken tijdens hun schoolloopbaan. Samen zullen ze een Masterplan meerdaagse schooluitstappen opmaken. NOOZO wil benadrukken dat deze ambitie ook moet gelden voor leerlingen in het buitengewoon onderwijs en dat er ook bijzondere aandacht moet gaan naar leerlingen die een inclusief traject volgen in het gewoon onderwijs.

Aanbevelingen

- ✓ Let op dat het uitgangspunt 'de haalbaarheid voor de leerkracht' van de Staten-Generaal over inclusief onderwijs niet geïnterpreteerd wordt als de draagkracht van de leerkracht.
- ✓ Organiseer de Staten-Generaal over inclusief onderwijs zo snel mogelijk, zodat de evolutie naar inclusief onderwijs niet langer op zich laat wachten.

- ✓ Maak van het advies van de onafhankelijke Commissie Inclusief Onderwijs het startpunt van de Staten-Generaal en ontwikkel op basis hiervan een langetermijnvisie en -plan.
- ✓ Zet in op scholen voor iedereen in plaats van op de samenwerking tussen scholen voor gewoon en buitengewoon onderwijs.
- ✓ Zorg ervoor dat alle kinderen en jongeren naar een school in hun buurt kunnen gaan door een onverkort inschrijvingsrecht en zorg dat ook leerlingen met een handicap deel kunnen uitmaken van de leefgemeenschap van hun eigen buurt.
- ✓ Voorzie vervoersondersteuning op maat aan leerlingen met een handicap die inclusief onderwijs volgen.
- ✓ Organiseer mogelijkheden voor inclusieve voor- en naschoolse opvang ook binnen het gewoon onderwijs.
- ✓ Garandeer het absolute recht op leerlingenvervoer voor leerlingen uit het buitengewoon onderwijs, zolang niet alle scholen voor iedereen zijn.
- ✓ Evalueer op weg naar een inclusief onderwijssysteem het systeem van studiebewijzen. Zorg ervoor dat het huidige perceptieverschil hiermee verdwijnt.
- ✓ Stap af van het bestaan van verschillende types in het buitengewoon onderwijs en de noodzaak van labels en maak de effectieve zorgvraag en specifieke onderwijsbehoeften de basis voor ondersteuning.
- ✓ Garandeer dat ook leerlingen uit het buitengewoon onderwijs en leerlingen die een inclusief traject volgen in het gewoon onderwijs minstens één keer een meerdaagse schooluitstap meemaken tijdens hun schoolloopbaan.

3.2 Versterking van het buitengewoon onderwijs

In de beleidsnota blijft het motto '**gewoon onderwijs als het kan, buitengewoon onderwijs als het nodig is**' bestaan. NOOZO is het hier absoluut mee oneens. Dit gaat namelijk in tegen het **VN-Verdrag Handicap**^v. De Vlaamse overheid is nochtans verplicht om dit verdrag tot uitvoering te brengen. Daarnaast heeft de overheid de verplichting om kwaliteitsvol inclusief onderwijs te garanderen voor álle leerlingen.

De minister wil **meer capaciteit in het onderwijs**. Hiermee doelt ze specifiek op extra plaatsen in de B-stroom en in het buitengewoon onderwijs. De minister verwacht dat elk(e) onderwijskoepel en -net een inspanning doet voor plaatsen in het buitengewoon onderwijs. Dit baart NOOZO grote zorgen, want dit gaat in tegen het VN-Verdrag Handicap^v. Dit breekt namelijk het standstillprincipe^{vi}. Om te beantwoorden aan de vooropgestelde doelen in het VN-Verdrag moet de Vlaamse regering de aanbevelingen uit het advies van de Commissie Inclusief Onderwijs uitvoeren.

De minister kondigde ook een **capaciteitsmonitor** aan. Uitbreiding van scholen buitengewoon onderwijs en de bouw van nieuwe scholen voor buitengewoon onderwijs druist in tegen de principes van het VN-verdrag. Extra plaatsen via investeringen in infrastructuur zijn bovendien vaak duurder in het buitengewoon onderwijs dan in het gewoon onderwijs.

Als capaciteitsuitbreiding moet er in elke provincie een basis- en een secundaire school komen voor type 5. NOOZO wil dat ook type 5 van het buitengewoon onderwijs deel zal uitmaken van een inclusief onderwijssysteem. De ondersteuning die voor deze leerlingen nodig is, en die momenteel uit het buitengewoon onderwijs komt en dus niet uit de thuishoofschool, kan in de toekomst vanuit de thuishoofschool komen.

In de beleidsnota gaat er veel aandacht naar **investeringen in schoolinfrastructuur**. In het bijzonder wil de minister bekijken

hoe campusscholen voorrang kunnen krijgen bij investeringen in infrastructuur. Campusscholen zijn scholen waar gewoon en buitengewoon onderwijs samenwerken. De leerlingen van het gewoon en buitengewoon onderwijs delen eenzelfde campus, maar men kan niet spreken van inclusief onderwijs. Dit omdat het twee verschillende scholen zijn met (verregaande) samenwerking, maar zonder als één school te fungeren.

NOOZO is geen voorstander van campusscholen, omdat dit geen vorm is van inclusief onderwijs. Investeren in campusscholen betekent dus ook verder investeren in buitengewoon onderwijs. NOOZO wil dat de genoemde regeling **wel** geldt **voor scholen voor iedereen**, zoals bedoeld in het advies van de Commissie Inclusief Onderwijs^{iv}.

In het buitengewoon onderwijs zal er **een nieuw inschrijvingsdecreet** komen. Daarbij zal een systeem of platform horen dat aangepast is aan de noden van leerlingen en scholen. Dit is een belofte die al vele jaren herhaald wordt en telkens wordt uitgesteld. NOOZO wil betrokken worden bij de opmaak, de uitvoering en de monitoring van dit nieuwe decreet, zoals artikel 4.3 van het VN-Verdrag Handicapⁱⁱ voorschrijft. Daarnaast wil NOOZO benadrukken dat dit inschrijvingsdecreet in geen geval mag zorgen voor een verdere versterking van het buitengewoon onderwijs en dat deze regelgeving moet passen in een allesomvattend plan voor een evolutie naar inclusief onderwijs.

Aanbevelingen

- ✓ Maak komaf met het motto 'gewoon onderwijs als het kan, buitengewoon onderwijs als het nodig is' en garandeer kwaliteitsvol inclusief onderwijs voor alle leerlingen.
- ✓ Zorg dat ook leerlingen in type 5 van het buitengewoon onderwijs in de nabije toekomst inclusief onderwijs kunnen volgen.
- ✓ Geef scholen voor iedereen voorrang bij investeringen in schoolinfrastructuur.

- ✓ Betrek NOOZO bij de opmaak, uitvoering en monitoring van het nieuwe inschrijvingsdecreet in het buitengewoon onderwijs. Zorg ervoor dat dit decreet past in een allesomvattend plan voor een evolutie naar inclusief onderwijs en in geen geval zorgt voor een verdere versterking van het buitengewoon onderwijs.

3.3 Inschrijvingsrecht blijven waarborgen

NOOZO is blij dat de minister garandeert dat alle jongeren **leerrecht** hebben. Ze bevestigt ook dit recht **voor leerlingen met een complexe en/of intensieve ondersteuningsnood**. De minister vindt wel dat in uitzonderlijke situaties en in overleg met het sociaal netwerk een 'vervangende, zinvolle en ontwikkelende dagbesteding' voorzien kan worden in het multifunctioneel centrum waar deze jongeren verblijven. NOOZO vreest dat dit een mechanisme is om het recht op onderwijs te ontwijken.

In plaats van onderwijs binnen te brengen bij welzijnsactoren zou men ook zorg kunnen binnenbrengen in het onderwijs. Met welzijnsactoren bedoelen we zowel actoren uit welzijn als uit jeugdhulp en gezondheidszorg. In elk geval zal er **samengewerkt** moeten worden **tussen verschillende sectoren** om kwalitatief inclusief onderwijs te garanderen voor álle leerlingen. Krachtlijn 5 uit het advies van de Commissie Inclusief Onderwijs^{iv} verwijst hier ook naar.

Kleuters zullen zindelijk moeten zijn wanneer ze starten in het onderwijs. Dit is niet voor elke leerling vanzelfsprekend. In het bijzonder legt dit een onredelijke druk op kinderen met een handicap en hun ouders en sluit het hen in het slechtste geval uit van (inclusief) onderwijs. **Redelijke aanpassingen**^{vii} zouden ook in dit geval van toepassing moeten zijn. Wanneer een kleuter nog niet zindelijk is voor die start in het kleuteronderwijs, zullen er redelijke aanpassingen getroffen moeten worden, zodat die wel naar school kan gaan zoals andere leerlingen.

Aan het einde van het kleuteronderwijs beslist de klassenraad of het kind klaar is voor het eerste leerjaar. Ook hierin ligt een risico dat kinderen met een handicap niet samen met hun leeftijdsgenoten school zullen kunnen lopen. Met het oog op inclusief onderwijs blijft het principe van **een onvoorwaardelijk inschrijvingsrecht** belangrijk. Dit betekent dat ook de ouders van kinderen met een complexe en/of intensieve ondersteuningsnood het recht moeten hebben om hun kind in te schrijven in een school naar keuze.

Als ouders het niet eens zijn met de beslissing van de klassenraad hierover, kunnen ze in beroep gaan. NOOZO gelooft dat geen enkele ouder graag in beroep gaat en dat dit niet zorgt voor een goede relatie tussen de ouders en de school. Daarom moeten deze procedures zoveel mogelijk vermeden worden door de **dialogoog** vooraf aan te gaan. Daarbij mag de stem van de school niet doorwegen, maar moet deze in evenwicht zijn met de stem van de ouders. Bovendien gelooft NOOZO dat vooral hoogopgeleide ouders de stap naar een beroepsprocedure zullen durven zetten. Dit draagt bij tot het versterken van de ongelijkheid in het onderwijs.

De minister stelt dat ouders hun kinderen moeten kunnen **inschrijven in de school van hun keuze**. Een goed regionaal gespreide capaciteitsuitbreiding van het onderwijs moet tegemoetkomen aan deze vraag. NOOZO hoopt dat dit principe ook zal gelden voor ouders van kinderen of jongeren met een handicap en dat dit het einde zal betekenen van inschrijvingen onder ontbindende voorwaarden. Ouders kunnen in dat geval immers hun kind niet onvoorwaardelijk inschrijven in een school naar voorkeur.

Als blijk van waardering voor leerkrachten, zal de minister **principeel de kant van de leerkracht** kiezen. Dit betekent onder meer dat de bewijslast bij betwisting van een beslissing bij de ouders komt te liggen. NOOZO maakt zich zorgen dat dit ertoe kan leiden tot scholen zich automatisch nog meer gesterkt zullen voelen bij het nemen van beslissingen. Hierdoor zouden ze het

oordeel van ouders minder kunnen waarderen. Bijvoorbeeld bij een inschrijving onder ontbindende voorwaarden zou dit ervoor kunnen zorgen dat scholen meer inschrijvingen van leerlingen met IAC- of OV4-verslag zullen ontbinden.

NOOZO pleit ervoor om steeds principieel de kant te kiezen die het meest in het belang van de leerling is. Het onderwijs moet zich aanpassen aan de leerlingen in plaats van omgekeerd. Het onderwijs moet in het belang staan van de leerling en moet een plek zijn waar alle kinderen en jongeren hun talenten het beste kunnen ontwikkelen.

Momenteel gebeuren er ook veel weigeringen van inclusietrajecten die niet geregistreerd worden^{viii}. Het gaat dan over vormen van uitsluiting die niet binnen het kader van een inschrijving onder ontbindende voorwaarde verlopen. NOOZO merkt op dat er in de beleidsnota geen maatregelen staan om deze uitsluitingen zonder weigeringsattest te vermijden. De oprichting van een meldpunt voor deze weigeringen kan een oplossing bieden. De onderwijsinspectie kan dan op basis hiervan sneller reageren en zo monitoren welke scholen achterblijven op vlak van inclusie.

Aanbevelingen

- ✓ Breng zorg binnen in het onderwijs in plaats van omgekeerd.
- ✓ Ontwikkel een kader voor de samenwerking tussen verschillende sectoren om kwalitatief inclusief onderwijs te garanderen voor alle leerlingen.
- ✓ Garandeer het recht op redelijke aanpassingen voor alle leerlingen. Leg onder meer geen onredelijke druk op kleuters en hun ouders om zindelijk te zijn.
- ✓ Stimuleer een goede relatie tussen ouders en scholen. Zorg dat aan het einde van het kleuteronderwijs in dialoog met de ouders beslist wordt of het kind klaar is voor het eerste leerjaar.
- ✓ Garandeer dat ook ouders van kinderen en jongeren met een handicap kunnen inschrijven in de school van hun keuze.

- ✓ Breng een einde aan inschrijvingen onder ontbindende voorwaarden, zodat ouders hun kind onvoorwaardelijk kunnen inschrijven in een school naar voorkeur.
- ✓ Kies principieel de kant in het belang van de leerling, zodat leerkrachten en ouders samen moeten werken om ditzelfde doel te bereiken.
- ✓ Neem maatregelen om vormen van uitsluiting die niet binnen het kader van een inschrijving onder ontbindende voorwaarde verlopen in kaart te brengen. Geef de onderwijsinspectie de opdracht om op basis van meldingen te monitoren welke scholen achterblijven op vlak van inclusie.

3.4 Kwaliteitsvol onderwijs monitoren

In het secundair onderwijs zal **de kwaliteit** van de scholen meer **gemonitord** worden. Hiervoor wordt gekeken onder meer gekeken naar

- de resultaten op de Vlaamse toetsen,
- het optimaal inzetten van het aantal beschikbare lesdagen,
- de kansen op de arbeidsmarkt en de doorstroom naar en in het hoger onderwijs,
- een disproportionele vroegtijdige uitstroom uit school en
- het respecteren van het leerrecht van leerlingen.

Vermijd bij de afname van Vlaamse toetsen dat er **een (ongewilde) sterkere concurrentiestrijd** tussen scholen komt. Daarbij is het belangrijk dat scholen geen leerlingen zullen weigeren omdat ze er vanuit zullen gaan dat leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften lager zullen scoren op de Vlaamse toetsen. Daarnaast leeft de verwachting dat leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften minder kansen zullen hebben op de arbeidsmarkt en in het hoger onderwijs.

NOOZO maakt zich daarom zorgen dat scholen minder geneigd zullen zijn om deze leerlingen toe te laten en dat er meer ontbindingen of zelfs weigeringen van inschrijvingen van leerlingen met een IAC- of OV4-verslag zullen zijn in het gewoon onderwijs. Het monitoren van disproportionele vroegtijdige uitstroom uit school is in principe goed, maar dit is geen maatstaf van kwaliteitsvol onderwijs.

De **onderwijsinspectie** zal zich opnieuw op haar 'kernopdracht' focussen. NOOZO vreest dat er hierdoor minder aandacht zal gaan naar de doorlichting van onder meer

- de aangeboden kwaliteit van (leer)ondersteuning en
- de mate van inspraak en participatie van leerlingen en ouders.

In hun advies^{iv} raadt de onafhankelijke Commissie Inclusief Onderwijs aan om de onderwijsinspectie **de vooruitgang van inclusief werken** in scholen en het Vlaamse onderwijslandschap te laten monitoren. NOOZO raadt daarnaast aan om indicatoren op te nemen rond **inspraak en ouderparticipatie, kwaliteitsvolle basis- en verhoogde zorg en universeel ontwerp** in het onderwijs (UDL).

De onderwijsinspectie zal niet langer de leerplannen goedkeuren. Dit zal in de toekomst gebeuren door het schoolbestuur. De onderwijsinspectie zal dus voortaan alleen nog **beoordelen** in welke mate de minimumdoelen en **maximale leerwinst** bereikt worden. NOOZO vraagt zich af hoe de onderwijsinspectie 'maximale leerwinst' zal beoordelen en hoe men hiernaar kijkt voor leerlingen uit het buitengewoon onderwijs of met een IAC-verslag in het gewoon onderwijs. NOOZO raadt aan om concepten als de zone van naaste ontwikkeling^{ix} te waarderen in de beoordeling van maximale leerwinst.

De onderwijsinspectie heeft niet altijd voldoende handicapspecifieke kennis om de kwaliteit van het inclusief onderwijs te monitoren. Dit is bijvoorbeeld ook het geval bij het tweetalig onderwijs Nederlands-Vlaamse Gebarentaal. NOOZO

raadt aan om hierin de expertise van personen met een handicap en hun representatieve organisaties te gebruiken. Het is namelijk van groot belang dat de onderwijsinspectie kan oordelen over de kwaliteit van inclusief onderwijs. Omdat ze momenteel niet alle expertise in huis hebben, is het een meerwaarde om externe expertise in te zetten hiervoor.

Aanbevelingen

- ✓ Gebruik andere indicatoren om kwaliteit van de scholen te monitoren, omdat deze indicatoren kunnen leiden tot een selectiebias, een sterkere concurrentiestrijd en het uitsluiten van leerlingen met een handicap in het gewoon onderwijs.
- ✓ Geef ruimte aan de onderwijsinspectie om aandacht te geven aan de doorlichting van
 - ✓ de aangeboden kwaliteit van (leer)ondersteuning,
 - ✓ de mate van inspraak en participatie van leerlingen en ouders en
 - ✓ de vooruitgang van inclusief werken in scholen en het Vlaamse onderwijslandschap.
- ✓ Zorg dat de onderwijsinspectie indicatoren opneemt rond
 - ✓ inspraak en ouderparticipatie,
 - ✓ kwaliteitsvolle basis- en verhoogde zorg en
 - ✓ universeel ontwerp in het onderwijs.
- ✓ Verduidelijk hoe de onderwijsinspectie maximale leerwinst zal beoordelen voor leerlingen uit het buitengewoon onderwijs of met een IAC-verslag in het gewoon onderwijs. Betrek NOOZO bij het vastleggen van deze indicatoren.
- ✓ Zorg dat de onderwijsinspectie externe handicapspecifieke expertise benut, wanneer het hen hier op bepaalde vlakken aan ontbreekt.

3.5 Welbevinden op school

De minister wil de **samenwerking tussen CLB's en welzijnsactoren** versterken. De CLB's moeten zo als brug dienen tussen Onderwijs en Welzijn. CLB's zullen meer aanwezig moeten zijn op scholen. NOOZO vindt dit een positieve zaak, maar waarschuwt dat hier ook voldoende middelen tegenover moeten staan. Ook moet het CLB voldoende handicapspecifieke kennis hebben. Verder zal er ook meer samengewerkt worden tussen de pedagogische begeleidingsdiensten, leersteuncentra en CLB's. Deze samenwerking zal versterkt worden over de grenzen van schoolbesturen, koepels en netten heen. Ook dit zou een positieve evolutie zijn. Dit zal onder meer ten voordele komen van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften.

De minister wil werk maken van **een versterkt beleid rond hoogbegaafdheid en snel lerenden**. Zo zullen leerlingen die meer uitdaging nodig hebben, die uitdaging moeten kunnen krijgen op school. NOOZO moedigt dit in principe aan, maar geeft hierrond alvast enkele aandachtspunten mee. Er moet ook voldoende aandacht gaan naar het welzijn van deze leerlingen en niet enkel naar hun prestaties. Zo zijn er risico's verbonden aan leerlingen uit de lagere school les te laten volgen in het middelbaar. Vaak zijn ze namelijk niet al even sociaal-emotioneel ontwikkeld als de leerlingen waarmee ze dan in de klas komen te zitten. Een tweede belangrijk punt dat er niet alleen aandacht moet gaan naar hoogbegaafde en snel lerende leerlingen op school, maar ook naar de andere kant van het spectrum.

Uit het rapport van de onderwijsinspectie blijkt dat leerlingen in het buitengewoon onderwijs zich minder goed voelen op school dan leerlingen uit het gewoon onderwijs. De minister verwijst hiernaar in de omgevingsanalyse van de beleidsnota. De onderwijsinspectie concludeert in hun rapport dat dit niet noodzakelijk betekent dat de scholen buitengewoon onderwijs minder aandacht hebben voor het bevorderen van het welbevinden van hun leerlingen.

De onderwijsinspectie ziet hier wel een vraag in naar bijzondere aandacht en inspanning van de schoolteams in het buitengewoon onderwijs. Alleen zo kan men **het mentaal welzijn** van deze leerlingen versterken. In de beleidsnota is er over de hele lijn weinig aandacht voor mentaal welbevinden, maar er wordt niet dieper ingegaan op de noden van leerlingen in het buitengewoon onderwijs. NOOZO wil dat de oorzaak van het slechtere mentaal welbevinden onder leerlingen in het buitengewoon onderwijs onderzocht wordt en ziet hier een extra argument in om sneller werk te maken van een inclusief onderwijssysteem.

Aanbevelingen

- ✓ Zet voldoende middelen tegenover de extra taken voor CLB's als de brug vormen tussen Onderwijs en Welzijn en een grotere aanwezigheid op scholen.
- ✓ Geef voldoende aandacht aan het welzijn van hoofdbegaafde en snel lerende leerlingen. Heb daarnaast ook voldoende aandacht voor de andere kant van het spectrum.
- ✓ Onderzoek de oorzaak van het slechtere mentaal welbevinden onder leerlingen in het buitengewoon onderwijs.

3.6 Verantwoordelijkheid bij ouders

In de beleidsnota stelt de minister **scholen** voor **als kansenmachines**. NOOZO moedigt dit natuurlijk aan, maar maakt zich zorgen over de maatregelen die voorgesteld worden om dit doel te bereiken. Zo legt de minister een grotere verantwoordelijkheid bij de ouders. Als het onderwijs een kansenmachine is en dus fungeert als een gelijkmaker, dan mag men niet van elke ouder dezelfde mogelijkheden verwachten.

De minister wijst op de verantwoordelijkheid van de ouders bij het bouwen aan een ideale leeromgeving. NOOZO maakt zich zorgen dat dit neerkomt op hoge verwachtingen naar ouders toe bij inclusietrajecten. Het kan niet de bedoeling zijn dat ouders (nog)

meer dan nu zich gedwongen voelen de (volledige) regie van inclusietrajecten op zich te moeten nemen.

Niet alle ouders staan even sterk in hun schoenen om die afstemming of samenwerking op eigen initiatief te organiseren. Personen die deze rol niet willen of kunnen opnemen, krijgen dan minder kansen om het inclusietraject te doen slagen. We willen graag dat **alle kinderen dezelfde kansen** krijgen en dat kinderen die opgroeien in een maatschappelijk kwetsbare positie niet nog minder kansen krijgen.

Het schoolreglement wordt een schoolcontract. Daarin staat hoe ouders zullen bijdragen aan de ontwikkeling en het leerproces van hun kind. Wanneer ouders niet voldoende verantwoordelijkheid opnemen, kunnen scholen dit discreet **melden aan het lokaal sociaal beleid via het CLB**.

NOOZO maakt zich hier sterk zorgen over. In de beleidsnota wordt niet gespecificeerd om welke soort situaties het gaat waarbij ouders hun verantwoordelijkheid niet opnemen. Dit laat veel ruimte voor interpretatie en schept onduidelijkheid. Het CLB zou een vertrouwensrol moeten hebben ten opzichte van leerlingen en hun ouders. Door deze rol op te nemen zal deze vertrouwensrol in het gedrang komen.

Daarnaast kan het op de hoogte brengen van het lokaal sociaal beleid ook overkomen als een soort van straf voor de ouders. Dit zal niet bijdragen aan het creëren van een veilige leeromgeving op school voor deze leerlingen. Zeker wanneer ouders merken dat hun schoolbonus of schooltoeslag voor hun schoolgaande kinderen afgenomen wordt na contact met het CLB.

NOOZO is ook geen voorstander om de schoolbonus of schooltoeslag rechtstreeks te laten toekomen bij de school. De beleidsnota beschrijft geen duidelijk criteria op welke wijze dit moet gebeuren en bouwt geen garanties in dat die middelen daadwerkelijk zullen besteed worden aan de specifieke noden van de betrokken leerlingen.

NOOZO vraagt zich daarnaast af of dit beleid ouders in een kwetsbare positie niet meer zal viseren dan andere ouders. Ouders van kinderen met specifieke leerbehoeften hebben het vaak al niet gemakkelijk, leven in stressvolle situaties, zijn overbevraagd of zijn zelf hulpbehoevend.

Het lokaal sociaal beleid kan ouders die hulp nodig hebben, ondersteuning bieden door in te zetten op brugfiguren. Het is onduidelijk wat de minister hier precies mee bedoelt. NOOZO moedigt wel aan om maatschappelijk werkers in te zetten die verbonden zijn aan de school. Dit zou los van signalen via het CLB moeten gebeuren.

Principieel de kant van de leerkrachten kiezen en ouders meer verantwoordelijkheid geven werkt polariserend. Het is enorm belangrijk dat ouders en het schoolpersoneel goed **samenwerken in het belang van het kind**. NOOZO maakt zich zorgen dat dit beleid ervoor zal zorgen dat het nog belangrijker wordt in welke omgeving een kind opgroeit.

Aanbevelingen

- ✓ Zorg ervoor dat ouders zich niet gedwongen voelen het voortouw te moeten nemen bij inclusietrajecten. Zorg dat het bouwen aan een ideale leeromgeving bij inclusietrajecten een gedeelde verantwoordelijkheid van school, ouders en andere betrokkenen blijft.
- ✓ Verduidelijk om welke situaties het gaat waarbij ouders hun verantwoordelijkheid niet nemen.
- ✓ Verplicht scholen en CLB's om enkel in overleg met gezinnen externe hulp in te schakelen, zodat de vertrouwensrol behouden blijft.
- ✓ Leg duidelijke criteria vast voor het intrekken van de schoolbonus en schooltoeslag en op welke manier de besteding ervan verantwoord moet worden.
- ✓ Zet maatschappelijk werkers in op school om te dienen als brugfiguren.

3.7 Ondersteuning van schoolteams

Om leerkrachten en scholen te ondersteunen wil de minister de **planlast** verminderen. NOOZO ziet hierin een risico wat betreft de opvolging van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften en de ondersteuning van inclusietrajecten. Via de planlastcalculator wil de minister scholen helpen om hun planlast in kaart te brengen. NOOZO vraagt zich af welke zaken onder planlast vallen en hoopt dat belangrijke zaken als handelingsplannen, het leerlingvolgsysteem e.d. hier geen deel van uitmaken.

De minister zal middelen inzetten om de **klasgrootte** werkbaar te houden voor elke leerkracht. Kleinere klassen zijn een aanpassing die ook ten voordele komt van veel leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. NOOZO is dus blij dat dit hier middelen voor ingezet zullen worden.

Aanbevelingen

- ✓ Maak duidelijk dat onder meer de volgende zaken geen onderdeel van planlast maken:
 - ✓ de opvolging van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften,
 - ✓ de ondersteuning van inclusietrajecten,
 - ✓ handelingsplannen,
 - ✓ het leerlingvolgsysteem.

3.8 Sterk onderwijspersoneel

De minister wil inzetten op de professionalisering van het onderwijspersoneel. Dit wil ze onder andere bereiken door de lerarenopleidingen te versterken. Het valt NOOZO op dat er in de beleidsnota niet gesproken wordt over **het versterken van de lerarenopleiding rond inclusie en (handicap)diversiteit**. Zo zou er in de lerarenopleidingen aandacht moeten zijn voor brede basiszorg en universeel ontwerp in het onderwijs (UDL).

In hun advies^{iv} beveelt de Commissie Inclusief Onderwijs ook aan dat de lerarenopleidingen een belangrijke rol moeten spelen **in de evolutie naar een inclusief onderwijssysteem**. Gezien de uitdagingen die scholen hierrond tegenkomen, is het jammer dat de minister hier niet verder op wil inzetten.

NOOZO raadt aan om te onderzoeken of het nodig is om de lerarenopleidingen te verlengen, want vreest dat er anders niet genoeg aandacht naar inclusie kan gaan. Als deze evolutie niet mogelijk is, ziet NOOZO een tussenoplossing door leerkrachten en zorgprofessionals samen een klas te laten leiden. Zo is toch elke expertise vertegenwoordigd.

De onderwijsorganisatie en het personeelsstatuut zullen verder geactualiseerd worden deze beleidsperiode. NOOZO hoopt dat dit ook de nodige wijzigingen zal bevatten om stappen te zetten richting een inclusief onderwijssysteem. Daarnaast moet dit ook aanpassingen bevatten om binnen pioniersscholen^x personeel uit scholen voor gewoon onderwijs en scholen voor buitengewoon onderwijs als één korps en één school te laten functioneren.

Via **de master basisonderwijs** zal er nieuwe expertise in het basisonderwijs komen. NOOZO vraagt zich af welke nieuwe expertise dit met zich meebrengt en waarom voor deze optie gekozen wordt. Als de minister graag extra masters op school wil, zou ze dit bijvoorbeeld ook kunnen verwezenlijken door andere profielen aan te trekken.

Daarnaast stelt de minister in de beleidsnota dat scholen zich moeten omringen met onderwijsprofessionals. Om inclusief onderwijs te bereiken zal er ingezet moeten worden op de uitrol van **een multidisciplinair team** voor elke school. Dit betekent dus dat scholen niet alleen extra onderwijsprofessionals moeten aantrekken, maar ook andere profielen. NOOZO hoopt dat ook hier ruimte voor gemaakt zal worden.

Zo moet **paramedisch personeel** meer aanwezig zijn op school. Dit is nu al mogelijk in het buitengewoon onderwijs, maar zal in de

toekomst behouden moeten blijven in het eengemaakt inclusief onderwijssysteem. Op deze manier zal het ook mogelijk worden dat therapie tijdens de schooluren plaatsvindt. De kwaliteit van het onderwijs moet omhoog, maar scholen moeten ook hun deuren openzetten voor paramedisch personeel. Dit gebeurt nu niet, met wachlijsten bij logopedie, kinesithérapie ... tot gevolg. Door paramedici toe te laten op school zullen ze ook in staat zijn om leerlingen langer te observeren.

Aanbevelingen

- ✓ Versterk de lerarenopleidingen rond inclusie en (handicap)diversiteit. Zorg dat er aandacht komt voor brede basiszorg en universeel ontwerp in het onderwijs. Neem daarnaast ook de aanbevelingen uit het advies van de Commissie Inclusief Onderwijs rond de lerarenopleidingen over.
- ✓ Onderzoek of het nodig is om de lerarenopleidingen te verlengen als er anders niet voldoende aandacht naar inclusie kan gaan. Laat als tussenoplossing leerkrachten en zorgprofessionals samen een klas leiden.
- ✓ Neem bij de geplande actualisatie van de onderwijsorganisatie en het personeelsstatuut aanpassingen op die binnen pioniersscholen personeel laten fungeren als één korps en één school.
- ✓ Zorg dat elke school zich laat omringen door een multidisciplinair team. Zorg er daarbij voor dat paramedisch personeel meer aanwezig is op school en scholen hun deuren voor hen openzetten.

3.9 Rol van het Nederlands

In de beleidsnota Onderwijs en Vorming wordt een zware nadruk gelegd op het belang van het Nederlands. De minister wil gebruikmaken van de 'verbindende en emanciperende rol' van het

Nederlands in het onderwijs. Het Nederlands moet de omgangstaal op school worden, zowel binnen als buiten de klas.

Gelijke onderwijskansen worden in de beleidsnota voornamelijk met kennis van het Nederlands in verband gebracht als verbindende en kansenbevorderende factor. NOOZO wil er op duiden dat scholen en leerkrachten ook op andere manieren gelijke onderwijskansen kan realiseren.

Er komen **nieuwe minimumdoelen** Nederlands in het basisonderwijs. Er wordt daarbij verwacht dat alle leerlingen deze behalen. NOOZO maakt zich zorgen over wat dit betekent voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Ook vraagt ze zich af of er voldoende aandacht zal gaan naar handicapdiversiteit en specifieke onderwijsnoden. NOOZO hoopt dat de scholen zullen vertrekken vanuit universeel ontwerp.

Wanneer dit niet mogelijk is, blijft het belangrijk om **redelijke aanpassingen** altijd te waarborgen en dat het gebruik van hulpmiddelen, zoals voorleessoftware, geen afbreuk doet aan het behalen van de minimumdoelen. Anders zullen dezelfde doelen vaak niet haalbaar zijn voor leerlingen met dyslexie of autisme. NOOZO maakt zich zorgen dat er een toename van het aantal IAC-verslagen binnen het gewoon onderwijs zal zijn wanneer er niet vanuit universeel ontwerp in het onderwijs wordt vertrokken.

NOOZO hoopt dat de minimumdoelen Nederlands voldoende ambitieus zijn, maar altijd **de leerling centraal** stellen. In het buitengewoon onderwijs krijgen sommige leerlingen geen leesvaardigheden meer aangeleerd. NOOZO vindt het belangrijk dat steeds de basis aangeleerd wordt aan alle leerlingen. Leerlingen moeten de kans krijgen om zoveel mogelijk kennis te vergaren. Alles wat ze leren kan namelijk een meerwaarde in hun leven zijn.

Het valt ons op dat er in de beleidsnota zo goed als geen aandacht gaat naar **Vlaamse Gebarentaal** (VGT). In 2026-2027 zal een beleidsevaluatie rond 'Taalafdeling Nederlands – Vlaamse

Gebarentaal in het basisonderwijs' uitgevoerd worden. Sinds dit schooljaar kunnen scholen een taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal oprichten. Volgend schooljaar zullen deze eerste taalafdelingen van start gaan in het kleuter- en lager onderwijs.

De verdere uitrol van deze taalafdelingen zal de komende jaren gemonitord moeten worden. Dit kan kaderen binnen de geplande beleidsevaluatie. Zo moet onderzocht worden of het aanbod groot genoeg is en of dit aanbod voldoende regionaal gespreid is. Als dit niet het geval is, moeten er mogelijkheden gezocht worden hoe dit wel bereikt kan worden.

Naast de monitoring van het aanbod van taalafdelingen Nederlands-VGT moet er ook **wetenschappelijk onderzoek** gevoerd worden naar de effecten van verschillende manieren waarop scholen dit onderwijs vormgeven. Ook dit kan deel uitmaken van de beleidsevaluatie. Het effect op de kwaliteit van dit tweetalige onderwijs moet onderzocht worden.

Daarnaast is het ook belangrijk om het effect te onderzoeken op de sociale inclusie van dove en slechthorende leerlingen op school. Uit de beleidsnota leiden we af dat er een gebrek aan langetermijnvisie is op het vlak van de taalafdelingen Nederlands-VGT. Het is bijvoorbeeld niet duidelijk of en welke stappen de minister zal zetten na de beleidsevaluatie.

Vandaag bestaan er nog **geen aangepaste eindtermen** voor het tweetalig onderwijs Nederlands-Vlaamse Gebarentaal. Momenteel zijn de eindtermen van de vakken Vlaamse Gebarentaal en Dovencultuur vanuit het buitengewoon onderwijs naar het gewoon onderwijs overgezet. NOOZO is het hier niet mee eens. Er moet onderzoek komen om nieuwe, correcte eindtermcriteria op te stellen. Dat staat al in het decreet, maar in de beleidsnota gaat de minister hier niet op in. De juiste personeelsleden moeten aangeworven worden. De criteria waaraan leerkrachten moeten voldoen, zijn namelijk discriminerend naar dove mensen toe.

Aanbevelingen

- ✓ Vertrek vanuit universeel ontwerp voor de nieuwe minimumdoelen Nederlands en zorg er zo voor dat er voldoende aandacht gaat naar handicapdiversiteit en specifieke onderwijsnoden.
- ✓ Zorg dat alle leerlingen de kans krijgen om zoveel mogelijk kennis te vergaren, maar dat daarbij de leerling altijd centraal gesteld wordt.
- ✓ Onderzoek of het aanbod aan taalafdelingen Nederlands-Vlaamse Gebarentaal groot genoeg is en voldoende regionaal gespreid is. Zoek naar mogelijkheden om dit te bereiken, als dit nog niet het geval is.
- ✓ Onderzoek het effect van de verschillende manieren waarop scholen de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal vormgeven op de kwaliteit van het onderwijs en op de sociale inclusie van dove en slechthorende leerlingen op school.
- ✓ Stippel een langetermijnvisie op vlak van de taalafdelingen Nederlands-Vlaamse Gebarentaal op basis van de gevoerde beleidsevaluatie. Betrek NOOZO hierbij.
- ✓ Voer onderzoek om nieuwe, correcte eindtermcriteria op te stellen voor de vakken Vlaamse Gebarentaal en Dovencultuur in het tweetalig onderwijs Nederlands-Vlaamse Gebarentaal.
- ✓ Pas de criteria waaraan leerkrachten in het tweetalig onderwijs Nederlands-Vlaamse Gebarentaal aan, zodat ze niet langer discriminerend zijn naar dove mensen toe.

3.10 Digitalisering

De minister wil ervoor zorgen dat dienstverlening automatisch en zelfs proactief verloopt. Ze streeft daarbij naar **een automatische rechtentoekenning**. NOOZO is voorzichtig positief hierover, maar waarschuwt dat dit niet mag betekenen dat er geen andere

manieren meer zijn om zelf aanvragen te doen. In het kader van het advies over de Interfederale Strategie 2021-2030 voor personen met een handicap^{xi} heeft het Platform van adviesraden voor personen met een handicap al eerder aanbevelingen geformuleerd rond automatische rechtentoekenning.

Verder wil de minister inzetten op de digitalisering om **administratieve processen te automatiseren en vereenvoudigen**. NOOZO maakt zich zorgen dat dit ervoor zal zorgen dat leerlingen en hun ouders minder gemakkelijk toegang zullen krijgen tot de nodige documenten. De inspraak en het inzagerecht van leerlingen en ouders komt hiermee in het gedrang.

Het is goed dat de minister verder wil investeren in **ICT-infrastructuur** voor leerlingen, leerkrachten en schoolteams. Scholen zullen een beleid rond digitalisering moeten opzetten. De minister moet aandachtig zijn dat hierbij rekening gehouden wordt met mensen die niet even ver staan op vlak van digitale kennis en vaardigheden en in het bijzonder met personen met een handicap die hiermee moeilijkheden ervaren. Het is positief dat **het recht op (digitale) deconnectie** beschermd zal worden, wanneer digitalisering leidt tot een te hoge druk op leerkrachten, ouders en kinderen.

Aanbevelingen

- ✓ Zorg dat er steeds andere manieren mogelijk blijven om een aanvraag te doen naast automatische rechtentoekenning.
- ✓ Garandeer de toegang van leerlingen en hun ouders tot de nodige documenten, ook na de automatisering en vereenvoudiging van administratieve processen.
- ✓ Heb aandacht voor mensen die niet even ver staan op vlak van digitale kennis en vaardigheden en zorg dat scholen hier aandacht voor hebben in hun beleid rond digitalisering.

3.11 Verdere aandachtspunten

Scholen met een gelijkvormige open boekhouding zullen gekleurde middelen niet langer gekleurd krijgen. Dit betekent dat ze deze middelen niet langer zullen moeten aanwenden in het kader van het gelijkkansenbeleid van de school. NOOZO maakt zich zorgen dat scholen hierdoor minder zullen investeren in hun **gelijkkansenbeleid**. Bovendien zal deze ontkleuring gebeuren op basis van een technische voorwaarde. NOOZO is niet akkoord met het feit dat middelen die een inhoudelijke voorwaarde hebben op basis van een technische voorwaarde ontkleurd kunnen worden.

In 2025-2026 zal de matrix secundair onderwijs gescreend worden. Daarbij zal **de inzet van differentiatie-uren** geoptimaliseerd worden in de eerste graad. Scholen zullen meer vrijheid krijgen om deze in te vullen met algemene dan wel praktijk- of technische vakken. Deze differentiatie-uren worden vaak gebruikt om te remediëren. Daarom wil NOOZO er de aandacht op vestigen dat het secundair onderwijs de plicht heeft om te blijven remediëren. Maar dat kan ook op een andere manier dan tijdens de differentiatie-uren. De minister wil **investeren in de schoolinfrastructuur**. De beleidsnota verwijst expliciet naar investeringen in kwalitatieve, hedendaagse en groene schoolinfrastructuur, maar er wordt niet op dezelfde verwezen naar investeringen in de toegankelijkheid van de infrastructuur. NOOZO wil dat er primair geïnvesteerd wordt in **integraal toegankelijke schoolgebouwen** volgens de tijdlijn die de Commissie Inclusief Onderwijs vooropgesteld heeft in hun advies^{iv}. Integrale toegankelijkheid betekent dat er vanuit de principes van universeel ontwerp niet alleen aandacht moet gaan naar de fysieke toegankelijkheid van de gebouwen, maar bijvoorbeeld ook naar de akoestiek en de aanwezigheid van rustige en prikkelarme ruimtes.

De Vlaamse Onderwijsraad (VLOR) zal een deel van de SERV worden. Zo wil de minister zorgen voor een betere afstemming tussen onderwijsactoren en de sociale partners. NOOZO vreest dat dit kan zorgen voor een instrumentalisering van de VLOR vanuit

een arbeidsmarktperspectief en de aansluiting van het onderwijs daarop. Het onderwijs moet in de eerste plaats een plek zijn waar kinderen en jongeren zich kunnen ontplooiën en kennis kunnen vergaren. Het opnemen van de VLOR in de SERV wijst op een puur economische kijk op onderwijs.

In het hoger onderwijs zal **het diversiteitsbeleid** versterkt worden. De minister zal vragen aan de hogescholen en universiteiten om **data over het studiesucces** van al hun studenten publiek te maken, opgesplitst naar diversiteitskenmerken. Het is onduidelijk wat er met deze cijfers zal gebeuren. NOOZO hoopt dat er aan de hand van deze cijfers een ondersteunend beleid gevoerd zal worden in het leerplicht- en in het hoger onderwijs. Daarbij is het belangrijk dat het gevoerde beleid steeds in lijn ligt met het VN-Verdrag Handicap en het ten voordele komt van studenten uit minderheidsgroepen, waaronder studenten met een handicap.

Aanbevelingen

- ✓ Houd gekleurde middelen gekleurd of garandeer op een andere manier dat scholen minstens evenveel investeren in hun gelijkheidsbeleid.
- ✓ Zorg dat secundaire scholen blijven remediëren, ook na de optimalisatie van differentiatie-uren.
- ✓ Investeer in integraal toegankelijke schoolgebouwen. Vertrek daarbij vanuit de principes van universeel ontwerp.
- ✓ Waarborg de huidige werking van de Vlaamse Onderwijsraad en voorkom de instrumentalisering ervan.
- ✓ Voer een ondersteunend beleid in het leerplicht- en in het hoger onderwijs. Op basis van de data over het studiesucces van studenten aan hogescholen en universiteiten.

Eindnoten

ⁱ Vlaamse Overheid (2021). Besluit van de Vlaamse Regering houdende de erkenningsvoorwaarden, de erkenningsprocedure en het toezicht op de Vlaamse advies- en beleidsparticipatieraad van personen met een handicap. Geraadpleegd op 21 januari 2025 van https://etaamb.openjustice.be/nl/besluit-van-de-vlaamse-regering-van-17-december-2021_n2022040276.html

ⁱⁱ Verenigde Naties (2006). Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap, artikel 4

ⁱⁱⁱ Verenigde Naties (2024). Concluding observations on the combined second and third periodic reports of Belgium

^{iv} Commissie Inclusief Onderwijs (2024). Evolutie naar scholen voor iedereen.

^v Verenigde Naties (2006). Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap, artikel 24.

^{vi} Volgens het standstillprincipe mag de overheid niet handelen op een manier die afbreuk doet aan de verplichtingen op lange termijn in het VN-Verdrag Handicap.

^{vii} Kleine veranderingen op school of op het werk, die ervoor zorgen dat mensen met een handicap kunnen meedoen, zoals flexibele werkuren of voorleessoftware.

^{viii} Zie artikel via <https://oudersvoorinclusie.be/wp-content/uploads/2024/11/Rapport-geen-school-voor-mijn-kind.pdf>

^{ix} Kinderen leren door samen met volwassenen en leeftijdsgenoten activiteiten te ondernemen. Wanneer een leerkracht het kind helpt, begeleidt en stuurt bij activiteiten die het nog net niet zelfstandig kan (zone van naaste ontwikkeling), ontstaan leermomenten waarmee kinderen steeds weer boven zichzelf uitstijgen.

^x Pioniersscholen worden hier bedoeld volgens de definitie in het advies van de onafhankelijke Commissie Inclusief Onderwijs. Dit verschilt van de definitie gebruikt in de beleidsnota.

^{xi} Platform van adviesraden voor personen met een handicap (2023). Advies nr. 2023/03 van het Platform van adviesraden voor personen met een handicap over de Interfederale Strategie 2021-2030 voor personen met een handicap.